

Митрополит Андрей Шептицький і його послідовник у світлі листів о. Йосифа Сліпого, 1917-1939

Борис Андрій Гудзяк

Резюме
(English abstract on p. 45)

Між справами в Центральному Державному Історичному Архіві м. Львова знаходиться 130 листів о. Йосифа Сліпого до Митрополита Андрея Шептицького. Дослідники припускають, що це тільки частина листування, зокрема тому що в цих листах не заторкується більш делікатних чи контroversійних питань. (Такі питання також часто обговорювалися при особистих зустрічах між Сліпим і Шептицьким.) Все таки листи наслідують особистість майбутнього глави УГКЦ, та доповнюють наше знання про його погляди стосовно celibату, стану Львівської семінарії, та особи о. архимандрита Климентія Шептицького. В листах також зустрічаємо натяки про особи Л. Федорова, М. д'Ербіні, В. Абрикосова, єпископів Хомишина і Коциловського, та В. Липинського.

+++++

18. X. 1917

Інсбрук

Слава Ісусу Христу!

Ваша Ексцеленціє!

Першим, що хотів бим висказати Вашій Ексцеленції по своїм приїзді до Інсбрука – то заслати ще раз щиросинівську подяку за ласкаве уділення тайн священства: Ото просив я Господа Бога і мав за цілий час ув'язнення Ексцеленції в Росії сильне переосвідчення, що ту тайну одержу з рук В. Ексцеленції, хотяй як тяжко було в то вірити. І дякуючи днесь за ту ласку Господу Богови і Вашій Ексцеленції, хотів бим передати ще й то запевнення, що щодня прошу і буду просити Всевишнього що бим був добрим і вдоволеним священником і міг хоть вчас-ти сплатити довг супроти В. Ексцеленції.¹

Словами вдячності, відданости і пошани починається листування молодого о. Йосифа Сліпого до Митрополита Андрея Шептицького.

Вагомість стосунків між Андреем Шептицьким і його послідовником на львівському митрополитичому престолі, Йосифом Сліпим, значна для української церковної і загальної історії, для історії християнства двадцятого століття. Вісімдесятилітня архипастирська тяглість принесла віднову всіх аспектів українського греко-католицького церковного життя і надала йому ясної (і фактично єдиної суцільної) візії на двадцять перше століття. Модерний екуменічний рух між християнським Сходом і Заходом, впровадження багатства східнього християнства в сфери західнього церковного життя і свідомости, перепровадження Української Католицької Церкви через бурі двох світових воєн, зрадливі яри модерних тоталітарних ідеологій і лихоліття брутального 45-літнього гоніння – це все спільна спадщина Андрея Шептицького і Йосифа Сліпого.

¹ ЦПА м. Л. ф. 358, оп. 1, спр. 345, арк. 1. Дальші цитати з цієї справи будуть зазначені лише числом аркуша. У цитатах зберігається правопис оригіналу.

У недавно виданій книжці-портреті Йосифа Сліпого, визначний історик розвитку християнської доктрини, Ярослав Пелікан, називає Андрея Шептицького „найвпливовішою постаттю не лише в житті Йосифа Сліпого, але і в цій історії Української Церкви протягом двадцятого століття... Протягом майже пів століття між їх першою і останньою зустріччю, життя Сліпого було наскрізь спрямоване Шептицьким”.² Ця оцінка вказує на важливість дослідження взаємних стосунків між цими двома церковними мужами – дослідження, які в свою чергу становитимуть надійне джерело для кращого розуміння процесів і параметрів сучасного українського церковного та суспільного життя.

У нарисі про життя, а радше про наукову і архипастирську діяльність Йосифа Сліпого, Пелікан чіткими штрихами накреслює загальні виміри стосунків між Митрополитом Андреем і його послідовником. Підкреслюючи знищення або недоступність великої частини джерельної бази, автор твердить, що наукова біографія Сліпого в повному розумінні цього жанру, через відсутність документації, не можлива під сучасну пору.³ Мабуть цим фактом можна пояснити і це, що українська історіографія ще не дочекалася ґрунтовного опрацювання теми „Андрей Шептицький і Йосиф Сліпий”.

Відрадни політичні і ідеологічні зміни в східній Європі і колишньому Радянському Союзі дозволяють надіятися, що не лише всі архіви, які зберігають матеріали з історії Церкви стануть доступними для дослідників, але також, що український і взагалі слов'янський науковий світ нарешті присвятить цій надзвичайно важливій і цікавій тематиці належну увагу. Значним кроком в цьому напрямі було розсекречення матеріалів, які зберігаються у фонді „Шептицького, Андрія-Олександра, графа, митрополита Греко-Католицької Церкви”, під №-ом 358.

Серед 1236 справ у цьому фонді, справа 345, „Листи від Йосифа Сліпого”, нараховує 130 одиниць збереження, на

² Jaroslav Pelikan, *Confessor between East and West: A Portrait of Ukrainian Cardinal Josyf Slipyj*. (Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company, 1990), 75.

³ Pelikan, *Confessor*, 97–99.